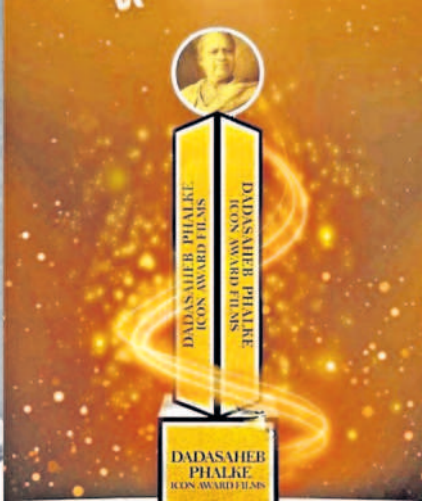

భారతీయ సినిమాకు దిక్కుచి.. దాదాసాహెబ్ ఫాల్కే

దాదాసాహెబ్ ఫాల్కే అవార్డు

భారతీయ చలనచిత్ర రంగంలో అత్యున్నతమైనది దాదాసాహెబ్ ఫాల్కే అవార్డు. 2021 సంవత్సరానికి 53వ దాదాసాహెబ్ ఫాల్కే అవార్డును వహింపా రెహమాన్ ఎంపికైనట్లు 2023 సెప్టెంబర్ 26న కేంద్ర సమాచార ప్రసార శాఖ మంత్రి అనురాగ్ ఠాకూర్ ప్రకటించారు. అవార్డుకు ఎంపిక చేసిన కమిటీలో ఆశాపరేఖ్, చిరంజీవి, పరేష్ రావేల్, ప్రసాద్ జేట్ చటర్జీ, శేఖర్ కపూర్ ఉన్నారు.

భారతీయ సినిమాకు పితామహుడిగా భావించే దాదాసాహెబ్ ఫాల్కే శతజయంతి సందర్భంగా 54 సంవత్సరాల క్రితం 1969లో సమాచార, ప్రసార మంత్రిత్వ శాఖ దాదాసాహెబ్ ఫాల్కే అవార్డు ఇవ్వాలని నిర్ణయించింది. డైరెక్టరేట్ ఆఫ్ ఫిల్మ్ ఫెస్టివల్ ద్వారా ఏటా జాతీయ చలనచిత్ర వేడుకల్లో గ్రహీతలకు అందజేస్తారు. ప్రతి సంవత్సరం వివిధ భాషల్లో భారతీయ సినిమాకు గణనీయమైన సేవలు చేసిన వారికి ఇచ్చే అత్యున్నత పురస్కారం. ప్రారంభంలో ఈ అవార్డు విలువ రూ.2 లక్షలు. దాదాసాహెబ్ అవార్డు గ్రహీతలకు శాలువా, స్వర్ణ కంకణం, రూ.10,00,000 నగదు అందజేస్తారు.

కృరు అందుకున్నారు.

- దాదా సాహెబ్ ఫాల్కే అవార్డు ఇప్పటి వరకు 53 మంది అందుకున్నారు. మొదటి గ్రహీత దేవికా రాణి. ఈమె 1936 ఫిబ్రవరి 3న తమిళనాడులోని చంగల్ బట్లో జన్మించారు.
- 2023లో జరిగే 69వ జాతీయ చలన చిత్ర పురస్కారాల ప్రధానోత్సవాల సందర్భంగా వహింపా రెహమాన్ కు అవార్డును అందజేస్తారు.
- అక్కినేని నాగేశ్వరరావుతో తొలిసారిగా రోజులు మారాయి (1955)తో వెండి తెరపై మెరిసిన వహింపా అందులో 'ఎరువాకా సాగారో రన్నో చిన్నన్నా...' అనే పాటకు చేసిన నృత్యం ప్రేక్షకులను కట్టిపడేసింది. ఆ తరువాత ఎన్టీఆర్ తో కలిసి జయ సింహలో నటించాక, హిందీ చలన చిత్రరంగంలో ప్రవేశించి హిందీలో సి.ఇ.డి చిత్రంలో తొలిసారిగా నటించింది. హిందీ చలన చిత్రరంగంలో ప్యానా, కాగజేత్ పూల్, కాలాబజార్, బాత్ ఏక్ రాత్ కీ,

సాహెబ్ బీబీ ఔర్ గులామ్, సీల్ కమల్, చాంద్ వి కా చాంద్, రామ్ బేర్ శ్యామ్, ఖామోసి లాంటి చిత్రాల్లో నటించి తన నటనతో ప్రేక్షకులను మెప్పించింది. రేవ్నా ఔర్ షేర్లో తన నటనతో జాతీయస్థాయిలో ఉత్తమ నటి అవార్డును అందుకున్నది.

- భారత సినీరంగం అభ్యున్నతికి చేసిన సేవకు ఆమెకు భారత ప్రభుత్వం 1972లో పద్మశ్రీ, 2011లో పద్మ భూషణ్ అవార్డులను ప్రకటించినది. 2006 లో ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం ఎన్టీఆర్ జాతీయ అవార్డు, మూడు ఫిల్మ్ ఫేర్ అవార్డులను అందుకున్నది.
- వహింపా రెహమాన్ తో కలిసి నటించిన కమల్ జీత్ ను ప్రేమించి పెళ్లి చేసుకుని బెంగళూరులో స్థిరపడ్డారు.

పైడి జయరాజ్: తెలంగాణ గడ్డపై పుట్టి, భారతీయ చలన చిత్ర రంగంలో అగ్రస్థానానికి ఎదిగి, తెలంగాణ కీర్తిని జాతీయ స్థాయిలో చాటి చెప్పిన గొప్ప నటుడు. ఈయన జన్మస్థలం ఉమ్మడి కరీంనగర్ జిల్లా. ప్రస్తుతం జగిత్యాల. పైడి జయరాజ్ హిందీ లోనే కాకుండా మరాఠీ, ఒరియా, బెంగాలీ, పంజాబీ, కొంకణి, గుజరాతీ, మలయాళం సహా పలుభాషల్లో దాదాపు 300 చిత్రాలకు పైగా నటించిన అగ్రగణ్యుడు.

దాదాసాహెబ్ ఫాల్కే అవార్డు గ్రహీతలు

1.	1969	దేవికారాణి (నటి)
2.	1970	బి.ఎన్.సర్కార్ (నిర్మాత)
3.	1971	పృథ్వీ కపూర్ (నటుడు)
4.	1972	పంకజ్ మల్లిక్ (సంగీత దర్శకుడు)
5.	1973	రూబీ మైయర్స్ (సులోచన) (నటి)
6.	1974	బి.ఎన్.రెడ్డి (దర్శక నిర్మాత)
7.	1975	ధీరేన్ గంగూలీ (నటుడు)
8.	1976	కానన్ దేవి (నటి)
9.	1977	నితిన్ బోస్ (దర్శకుడు)
10.	1978	ఆర్.సి. బోరల్ (స్క్రీన్ ప్లే)
11.	1979	సోప్రాబ్ మోదీ (దర్శక నిర్మాత)
12.	1980	పైడి జైరాజ్ (దర్శకుడు, నటుడు)
13.	1981	నౌషాద్ (సంగీత దర్శకుడు)
14.	1982	ఎల్.వి.ప్రసాద్ (దర్శకుడు, నిర్మాత, నటుడు)
15.	1983	దుర్గా ఖోటే (నటి)
16.	1984	సత్యజిత్ రే (దర్శకుడు)
17.	1985	వి.శాంతారాం (దర్శకుడు, నిర్మాత, నటుడు)
18.	1986	బి.నాగిరెడ్డి (నిర్మాత)
19.	1987	రాజ్ కపూర్ (నటుడు, దర్శకుడు)
20.	1988	అశోక్ కుమార్ (నటుడు)
21.	1989	లతా మంగేష్కర్ (గాయని)
22.	1990	అక్కినేని నాగేశ్వరరావు (నటుడు)
23.	1991	బాబ్బీ ఎండార్కర్ (గాయకుడు, సంగీత దర్శకుడు)
24.	1992	భూపేన్ హజారికా (గాయకుడు, సంగీత దర్శకుడు)
25.	1993	మజ్రూహ్ సుల్తాన్ పురి (పాటల రచయిత)
26.	1994	దిలిప్ కుమార్ (నటుడు, గాయకుడు)
27.	1995	రాజ్ కపూర్ (నటుడు, గాయకుడు)
28.	1996	శివాజీ గణేశన్ (నటుడు)
29.	1997	కవి ప్రదీప్ (పాటల రచయిత)
30.	1998	బి.ఆర్.చోప్రా (దర్శకుడు, నిర్మాత)
31.	1999	హృషీకేశ్ ముఖర్జీ (దర్శకుడు)
32.	2000	ఆశా భోంస్లే (గాయని)
33.	2001	యష్. చోప్రా (దర్శకుడు, నిర్మాత)
34.	2002	దేవానంద్ (నటుడు, దర్శకుడు, నిర్మాత)
35.	2003	మృణాలి సేన్ (దర్శకుడు)
36.	2004	అదూర్ గోపాల్ కృష్ణన్ (దర్శకుడు)
37.	2005	శ్యాం బెనగల్ (దర్శకుడు)
38.	2006	తపన్ సిన్హ (దర్శకుడు)
39.	2007	మన్నాడే (గాయకుడు)
40.	2008	వి.కే.మూర్తి (ఛాయాగ్రాహకుడు)
41.	2009	డి.రామానాయుడు (దర్శకుడు, నిర్మాత, నటుడు)
42.	2010	కైలాసం బాలచందర్ (దర్శకుడు)
43.	2011	సౌమిత్ర ఛటర్జీ (నటుడు)
44.	2012	ప్రాణ్ (నటుడు)
45.	2013	గుల్జార్ (సంగీత దర్శకుడు)
46.	2014	శశి కపూర్ (నటుడు)
47.	2015	మనోజ్ కుమార్ (నటుడు, దర్శకుడు, నిర్మాత)
48.	2016	కె.విశ్వనాథ్ (నటుడు, దర్శకుడు, నిర్మాత)
49.	2017	వినోద్ ఖన్నా (నటుడు)
50.	2018	అమితాబ్ బచ్చన్ (నటుడు)
51.	2019	రజనీకాంత్ (నటుడు)
52.	2020	ఆశా పరేఖ్ (నటి)
53.	2021	వహింపా రెహమాన్ (నటి)

దాదాసాహెబ్ ఫాల్కే (1870-1944)

దర్శకుడు, నిర్మాత దాదాసాహెబ్ ఫాల్కే భారతదేశ మొట్టమొదటి నిడివి మూకీ చలన చిత్రం రాజాహ రిశ్వంధ్ర తీశారు. ఈ చిత్రాన్ని 1913లో విడుదల చేశారు. ఈయన సినిమా రంగానికి చేసిన సేవలకు గుర్తుగా భారత ప్రభుత్వం దాదాసాహెబ్ ఫాల్కే అవార్డును 1969లో ఏర్పాటు చేశారు.

వివిధ భాషల్లో దాదాసాహెబ్ ఫాల్కే అవార్డు గ్రహీతలు

- హిందీ 28, బెంగాలీ 11, తెలుగు 7, తమిళం 3, మళయాళం, అస్సామీ, మరాఠీ, కన్నడ నుంచి ఒక్కొక్క

దాదాసాహెబ్ ఫాల్కే అవార్డును అందుకున్న తెలుగువారు

- 1974 బొమ్మిరెడ్డి నర్సింహారెడ్డి (దర్శక, నిర్మాత)
- 1980 పైడి జయరాజ్ (నటుడు, దర్శకుడు, నిర్మాత)
- 1982 అక్కినేని లక్ష్మీవర ప్రసాద్ (ఎల్.వి.ప్రసాద్) (నటుడు, దర్శకుడు, నిర్మాత)
- 1986 బొమ్మిరెడ్డి నాగిరెడ్డి (నిర్మాత)
- 1990 అక్కినేని నాగేశ్వరరావు (నటుడు)
- 2009 డి.రామానాయుడు (నిర్మాత)
- 2016 కె.విశ్వనాథ్ (నటుడు, దర్శకుడు, నిర్మాత)

దాదాసాహెబ్ ఫాల్కే అవార్డు విశేషాలు

- మరణించిన తరువాత పృథ్వీరాజ్ కపూర్ (1971), వినోద్ ఖన్నా (2017)కు ప్రకటించారు.
- దాదాసాహెబ్ ఫాల్కే అవార్డును తండ్రి, కొడుకులు పృథ్వీరాజ్ కపూర్, రాజ్ కపూర్ అందుకున్నారు.

భాష లక్షణాలు

ప్రధాన లక్షణాలు :

- ద్వివిధ నిర్మాణం, నిర్మాణ వైవిధ్యం : మానవ భాషకు రెండు రకాల వైవిధ్యాలంటాయి. 1. కొన్ని పదాలు/ధ్వనులు కలిసి ఒక పదంగా ఏర్పడటం. 2. కొన్ని పదాలు కలిసి ఒక వాక్యంగా ఏర్పడటం.
- వక్త శ్రోత్య విపరీతాలు : భాష ద్వారా మానవుడు వినగలదు, మాట్లాడగలడు. వ్యక్తులకు గల పరస్పర మాట్లాడగలిగే శక్తి, అర్థం చేసుకునే శక్తి. కొతుల అరుపుల్లో, తెనెటిగల నాట్యంలో కనిపించే లక్షణం. శబ్దాల సంబంధ కృత్రిమత శబ్దాల మధ్య సంబంధం యాదృచ్ఛికం, కృత్రిమం. శబ్దానికి, అర్థానికి సహజ సంబంధ స్థితి లేకపోవడం ప్రపంచంలోని అన్ని భాషల్లోను ఉన్న శబ్దాలకు రకరకాల అర్థాలు ఉంటాయి. (పర్యాయ పదాలు, నానార్థాలు) పదాలు వేర్వేరు ప్రయోగాలను బట్టి వాటి అర్థాలు మారుతాయి.

ప్రత్యేకత వార్తా ప్రసారంలో భాగాలు 2

1. ప్రేరణ 2. ప్రతిక్రియ
- వార్తా ప్రసారంలో ప్రేరణ ప్రతిక్రియల మధ్య సహజ సంబంధం లేకపోవడం.
- ఉదా : వడ్డిస్తున్నాను రండి అన్నప్పుడు కాళ్లు కడిగి వెళ్లు ప్రేరణ ప్రతిక్రియ
- ప్రేరణ దూరత / కాలాంతర ప్రాప్తి
- దూరత = భవిష్యత్
- వర్తమానంలో కలిగే మానసిక ప్రేరణ లేకుండానే భూత, భవిష్యత్ గూర్చి మాట్లాడగలగటం.
- సృజనాత్మకత / ఉత్సాదకత / తెలిసిన వాక్య నిర్మాణం అనుసరించి కొత్త వాక్యాల రాయడం.
- పరిచయం ఉన్న పదాలను దృష్టిలో పెట్టుకొని, పరిచయం లేని కొత్త పదాలను ఉత్పత్తి చేయడం
- సాంతంగా, నూతనంగా, కొత్తగా చేసే వాక్య నిర్మాణం.
- మనకు తెలిసిన రీతులేగాక ఊహించి కొత్త పదాలను, వాక్యాలను నిర్మించి ఉపయోగించగల శక్తి.
- సాంస్కృతిక ప్రసరణ : సంస్కృతి సంప్రదాయాలు ఒక తరం నుంచి మరొక

తరానికి ఎలా ప్రసరిస్తుందో అలాగే భాష కూడా తరతరాలకు ప్రసరిస్తుంది.

- అనుకరణతో తరతరాలకు ఆచార వ్యవహారాలు అందటం.

అదనపు లక్షణాలు :

ఉద్దేశపూర్వక ఉచ్చారణ :

- చిలుకలు, గోరింకలు అభ్యాసం చేసి యాంత్రికంగా వల్లవేసి పలుకుతాయి. కాని మానవుడు అలా కాదు.

దేశాంతర ప్రాప్తి :

- మానవ భాష దేశాంతరమందునూ వ్యవహారం కాగలదు.
- వక్తముఖ నిర్ణిత ధ్వనులకే భాషా యోగ్యత ఉంది. కాని విద్యుదయస్కాంత తరంగాలుగా మారిన ధ్వనులకు లేదు.
- కాని భాష బహిష్కరణపడే ద్వారా సముదాయం నిలిచి ఉంది కనుక భాషగా పరిగణించవచ్చు.

పరస్పర వినిమయం :

- వక్త ధ్వనికే శ్రోత ప్రవోదనం / ప్రేరణ పొందుతాయి. అంటే ప్రతిక్రియ ఉంటుంది.
- వాచిక సంకేతానికి మాత్రమే, వాచ్యత, శ్రావ్యత అనే రెండు ధర్మాలున్నాయి.

అనంతారపు కృష్ణయ్య,
డైరెక్టర్,
శ్రీనాయి కోబింగ్ సెంటర్,
కోదాడ,
9948750605